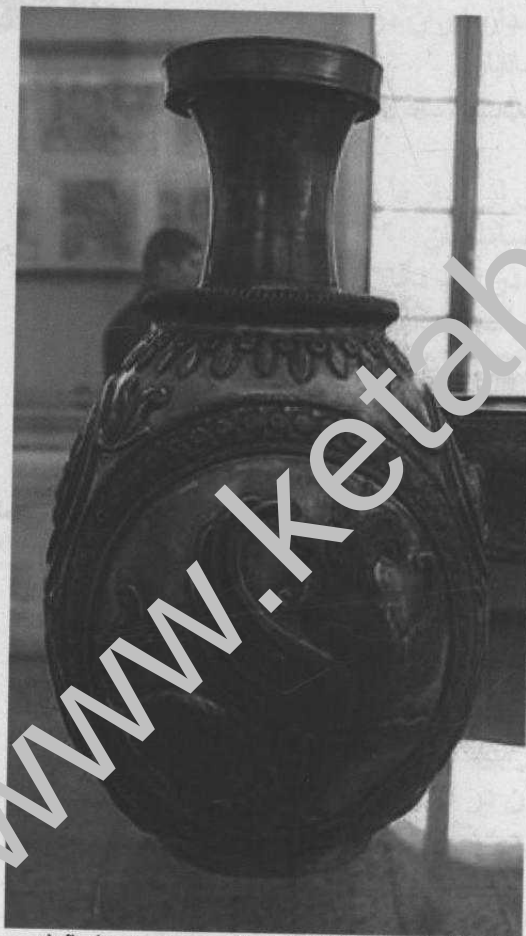

۱۸۷۹۵۹۲

بر دیده من خندی کاینجا زچه می گرید گریند بر آن دیده کاین جا نشود گریان
تاریخ سیاسی، فرهنگی و اجتماعی

دولت ساسانیان

نمونه هنر صنعتکاران ایرانی در دوره ساسانیان

نگاهی نو به تاریخ ایران (۲۰)

احمد شه وری

بنیاد تاریخ و فرهنگ ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	شبه‌وری، احمد، ۱۳۲۴-
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ سیاسی، فرهنگی و اجتماعی دولت ساسانیان/احمد شبه‌وری؛ [به سفارش] بنیاد تاریخ و فرهنگ ایران.
مشخصات نشر	تهران: احمد شبه‌وری، ۱۳۹۶.
مشخصات فیزیکی	۶۸۲ ص.: مصور(رنگی).
فروست	نگاهی نو به تاریخ ایران؛ ۲۰.
شابک	۷۵۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۹۳۹۳-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه
موضوع	ایران -- تاریخ -- ساسانیان، ۲۲۶ - ۶۵۱ م.
موضوع	Iran -- History -- Sassanids. ۲۲۶-۶۵۱
موضوع	ایران -- تاریخ -- ساسانیان، ۲۲۶ - ۶۵۱ م. -- سیاست و حکومت
موضوع	Iran -- History -- Sassanids. ۲۲۶-۶۵۱ -- Politics and government
موضوع	ایران -- اهان و فرمانروایان -- تاریخ -- پیش از اسلام
موضوع	Iran -- Kings and rulers -- History To: ۶۳۲
شناسه افزوده	دوره تاریخی و فرهنگی ایران
رده بندی کنگره	DSR: ۹۰۴/۱۳۹۶۲
رده بندی دیویی	۹۵۵/۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۳۶۶۱۱
تاریخ درخواست	۱۰/۱۷/۱۳۹۶

شناسنامه کتاب

نام کتاب:	تاریخ سیاسی، فرهنگی و اجتماعی دولت ساسانیان
پدیدآورنده:	احمد شبه‌وری
شابک:	۹۳۹۳-۶-۰۴-۶۰۰-۰۸
تعداد صفحات:	۶۷۸
صفحه بندی و طراحی جلد:	احمد شبه‌وری
شمارگان:	۳۰۰
ناشر:	مؤلف
چاپ:	اول / ۱۳۹۶
محل نشر:	تهران
تلفن های پخش:	۲۲۲۳۲۳۶۶ و ۸۸۸۵۱۵۴۱ و ۹۹۰۹۶۶۷۳۴۵
تلفکس:	۲۶۴۵۷۲۳۴
قیمت:	۷۵۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	فهرست نام ۴۲ زمامدار ایران در دوره ساسانی به ترتیب زمامداری
۷	فهرست نام ۴۲ زمامدار ایران در دوره ساسانی حسب آغاز زمامداری
۹	سالشمار تاریخ ساسانیان
۳۱	پیشگفتار
۳۵	مقدمه
۴۷	خلاصه تاریخ ایران از آغاز تا زمان ساسانیان
۶۳	منبع شناسی تاریخ ساسانیان
۸۳	شاهنشاهی ساسانی در یک نگاه
۱۱۵	جایگاه مذهب در ساسانیان
۲۱۷	طبقات اجتماعی در ایران در دوره ساسانیان
۲۲۷	اتحاد موبدان و طبقه اشراف در دوره ساسانیان
۲۲۹	دودمان ساسانیان
۳۲۱	آرتش ایران ساسانی
۳۳۱	فرهنگ و هنر ایرانیان در زمان ساسانیان
۳۷۷	مناسبات ایران و عربها از هخامنشیان تا انقراض ساسانیان
۴۲۱	بررسی نتایج جنگ های عرب ها و ایرانیان
۴۲۵	تمدن ایرانیان در دوره ساسانیان
۴۲۷	مناسبات ایران و روم در زمان ساسانیان
۴۴۱	مناسبات ایران و ارمنستان در زمان ساسانیان
۴۶۱	نظام اقتصادی ایران در دوره ساسانیان
۴۶۵	نظام حقوقی ایران در دوره ساسانیان
۴۷۱	میراث ساسانیان
۴۷۳	زن در ایران ساسانی
۴۷۷	آثار بجا مانده از ساسانیان
۵۰۱	یادداشت ها
۵۸۵	ضمیمه شماره ۱
۶۱۷	ضمیمه شماره ۲
۶۲۳	منابع و مأخذ
۶۵۹	منبع شناسی ساسانیان

پیشگفتار

تاریخ هر ملت آینه تمام نمای آن ملت است زیرا بدرستی نشان می دهد که مردم تشکیل دهنده آن ملت چگونه می اندیشند؛ چگونه زیست می کنند؛ انگیزه هایشان کدامند؛ دارای چه صفاتی هستند؛ ارزشهایشان کدامند و ضد ارزشهایشان کدام؛ در کجا زیست می کنند؛ از چه زمانی این ملت هویت متمایزی از دیگران یافته و از سوی جامعه بین المللی وقت این هویت با جنگها و صلحها برسمیت شناخته شده است.

تاریخ ایران نیز چنین است. به خواننده اش می آموزد که این قوم از کجا آمده است و از کی هویت مستقل یافته و محل سکونت دایمی آن کجا بوده است؛ مردمش چگونه می اندیشند و چه اعتقادات و سنی دارند. چگونه برانگیخته می شوند و میزان صبر و بردباری آنها چقدر است. تا کجا تابع قدرت برتر از خویش اند و برای رهایی از ساعه تیرتی که بر آنها مسلط شده چگونه تدبیری اندیشند. سخت کوشی آنها به چه دردی است و تا چه اندازه به فراغت و آسایش گیری امور دلبستگی نشان می دهند.

در واقع آنچه را که یک نویسنده در این در قالب شخصیت های ساختگی و تخیلی قهرمانان و ضد قهرمانان داستانهایش می خداهد به خوانندگان خود القا کند، تاریخ نویس با بازگویی درست وقایع انجام می دهد. ضمن این که تاریخ تنها بازگویی احوال بزرگان نیست بلکه تاریخ نویس تا جایی که می تواند وظیفه دارد احوال مردم عادی را نیز بگونه مستند منعکس سازد. تجربه به این بُعد تاریخ نویسی در کشور ما توجه موثری نشده است که علت عمده آن نبودن اطلاعات درست و با سند از نحوه زیست مردم است.

ایران در حوضه اصلی نشو و نماي تمدن قرار گرفته بود و است و بلحاظ آنکه به یمن تنوع آب و هوا از نعمتهای بسیاری برخوردار بوده و هست از دیرباز مورد حسد و رشک مردم همجوار خود قرار داشته است بگونه ای که تا تاریخ بیاد دارد همواره بوده اند مردمی که با آرزوی دست یافتن به نعمتهای فراوانی که در این سرزمین وجود داشته هر زمان که آن را ضعیف دیده و یا پنداشته اند ضعیف است به آن حمله ور شده و چون طبعاً با مقاومت مردم این سرزمین روبرو شده اند دست به خرابیها و ویرانیهای دهشتناک زده اند که کوچکترین نتیجه آن از میان رفتن کتابها و نوشته های مربوط به هر دوره است.

اسکندر مقدونی بسیاری از اسناد و مدارک مربوط به دوره هخامنشیان را که در ایران و مصر وجود داشت به آتش کشید و عربها همین رفتار ضد بشری را عیناً در ایران و مصر تکرار کردند، هر چند که هستند کسانی که این واقعه را زیر سؤال می‌برند. اما آنچه از همه بیشتر مایه تأسف است رفتاری است که اردشیر اول با تاریخ دوره اشکانیان کرده است. بنا بر آنچه هانری ماسه، ایران شناس فرانسوی، نوشته و مورد تایید بسیاری از محققین تاریخ ایران از جمله زنده یاد محمد جعفر مجوب نیز بوده است. هانری ماسه، ایرانشناس اهل فرانسه، در این زمینه نوشته است:

«وقتی اردشیر سلسله ساسانیان را بنا نهاد بموجب یک پیشگویی که در ایران شایع شده بود. بایستی هزار سال پس از اعلام دین زرتشت این امپراتوری منقرض شود. اردشیر برای این که این مهلت را [بگمان خودش] تمدید کند از پانصد و ده سالی که از زمان اسکندر می‌گذشت تقریباً نیمی از آن را حذف کرد و شاهانی را که در نیم باقی می‌زیسته اند نام برد و بقیه را نادیده انگاشت و بعداً در سرزمین خود اعلام کرد که سال پادشاهی او ۲۶۰ سال بعد از اسکندر بوده و تاریخ خود را چنین بنا نهاد».

از این روی، می‌توان گفت رفتی اردشیر سلسله ساسانیان را بنا نهاد به موجب یک پیشگویی که در ایران از سوی موبدان زرتشتی شایع شده بود بایستی هزار سال پس از اعلام دین زرتشت این امپراتوری منقرض شود، اردشیر که خوار و ذلیل آیین زرتشت و موبدان بود، برای این که بخیال خودش این مهلت را تمدید کند از پانصد و ده سالی که از زمان اسکندر می‌گذشت تقریباً نیمی از آن را حذف کرد و شاهانی را که در نیم باقی می‌زیسته اند نام برد و بقیه را نادیده انگاشت و بعداً در سرزمین خود، چون با مردمی عوام و سخی بی سواد روبرو بود، اعلام کرد که سال پادشاهی او ۲۶۰ سال بعد از اسکندر بوده و تاریخ خود را چنین بنا نهاد و بدین ترتیب نیمی از تاریخ اشکانیان از بین برده شد که بایستی با دقت شدن در آنچه بویژه رومیان و ارمنه در مورد تاریخ خود در آن دوره نوشته اند، این تاریخ دوباره ساخته می‌شد که تا حد بسیار زیادی به همت تاریخ نویسان ایرانی و غیر ایرانی انجام شده است.

در مورد ساسانیان برغم آنکه کتابخانه های ایران توسط عربها از بین رفت ولی باتوجه به این که اولاً بودند جاهایی که حتی چند صد سال پس از

۱- هانری ماسه، صص ۱۹ و ۲۰.

انقراض ساسانیان از دسترس عربها دور مانده بودند و ثانیاً وجود دهقانان و موبدان زردشتی که اطلاعات وسیع و دقیق راجع به ایران زمان ساسانی داشتند موجب شد تا تاریخ مربوط به این مقطع تاریخی تا حد زیادی زودتر از دیگر دوره های تاریخی تکمیل شود. مع الوصف همانطور که خواهیم دید در مورد بسیاری از پادشاهان این دوره اطلاعات ما بسیار جزیی و محدود است.

کتابی که در پیش روی دارید با بهره گیری از اکثر منابع موجود تاریخی تدوین شده است. با این وجود منبع اصلی این کتاب لغت نامه شادروان علامه دهخدا است. باید گفت یکی از بزرگترین دانشنامه هایی است که در جهان می توان سراغ گرفت. با این ملاحظه که اگرچه تمامی مطالب آمده دارای مأخذ است اما بقدری مطالب آمده از یک منبع جزء جزء و همراه اطلاعات آمده از سایر منابع بوده و لذا تقدم و تاخر زمانی دارد که خواننده نمی تواند استفاده لازم از این دقت و نظم تحقیقی بدر گرفته شده را ببرد. از همین روی مطالب با دقت از هم جدا و پس از بررسی مجدد در باب تدوین شده است و از آوردن ریز تفصیلی شماره صفحات منابع استفاده شده که در این قبیل کتابها کمک زیادی به خواننده نمی کند خود داری شده است ضمن این که انجام این کار موجب افزایش بی معنای حجم کتاب می شد، زیرا بدون اعراف هر دو سطر آن از منبعی گرفته شده است. لیست تفصیلی منابع مورد استفاده در آخر کتاب آمده است و خوانندگان محترم مطمئن باشند آنچه در این کتاب آمده، صحیحترین صورت وقوع هر رویداد تاریخی است زیرا که با وسواس خاصی رویتهای مختلف با هم مقایسه و از بین آنها معتبرترین روایت انتخاب و درج شده است. با این وجود بدون تردید راهنماییهای خوانندگان در تکمیل آنچه آمده است کمک زیادی به اینجانب خواهد نمود تا در چاپهای آتی آنها را ملحوظ بدارم.

احمد شه وری

۱۶ مهر ۱۳۹۶